

**UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE LITERE**

DAVID LODGE. BETWEEN PARADISE AND HELL

(David Lodge. Între Paradis și Iad)

REZUMAT

**COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:
PROF. UNIV. DR. VIRGIL STANCIU**

**DOCTORAND:
ADINA POPA**

**Cluj-Napoca
2010**

CUPRINS

Introducere	2
Capitolul I: În căutarea Paradisului	3
Capitolul II: Crizele sinelui	4
Capitolul III: Iadul labirintic	5
Capitolul IV: Între Paradis și Iad	6
Concluzii	9
Bibliografie	11

Cuvinte cheie: conștiința, sinele, paradisul, iadul, autodefinire

Introducere

(...) sinele individual nu e o entitate fixă și stabilă, ci e creat și modificat constant în conștiință prin interacțiunea cu ceilalți și cu lumea. Astfel, se prea poate că, de fiecare dată când încercăm să descriem sinele conștient, îl reprezentăm greșit pentru că încercăm să fixăm ceva aflat mereu în schimbare (...)
David Lodge. *Conștiința și romanul*, p.91

Scopul tezei e să analizeze problematica „sinelui” și a „conștiinței” ca cercetare a centrului ființei, așa cum o face filosofia, dar în special literatura, după cum teoretizează David Lodge. Scopul principal este reprezentarea „conștiinței” într-un număr de romane scrise de autor. Pornind de la scriitorii care au abordat pentru prima dată acest concept, David Lodge apare ca un continuator al teoriei „conștiinței”, dar unul care mută dezbateră într-un alt spațiu. Astfel, el susține ideea că aceasta e cel mai bine studiată și redată prin intermediul operelor literare.

Autorul nu diminuează importanța celorlate științe care au studiat și continuă să studieze „conștiința”. Lodge vede în filosofie și știință alte modalități de a junge la miezul problemei. Pe lângă acestea, el consideră literatura ca un fel de cunoaștere care îmbogățește cercetarea și care e necesară a fi aprofundată, pentru a lărgi orizontul de cercetare și pentru a salva umanitatea de ea însăși.

Ca păstrătoare a „conștiinței”, literatura, așa cum o vede autorul, lucrează de-o manieră diferită de științe. Acestea cercetează „conștiința” pentru a o replica în inteligența artificială a robotului ce aparține unei realități ce nu mai este a noastră. E cea a „simulacrului” care copiază fără a fi capabil să înregistreze experiența și să construiască „sinele” subiectiv.

De ce să lupte individul pentru autodefinire care pentru Lodge reprezintă „sinele”/ „conștiința” legată de divinitate? Pentru că pentru el, Divinul ne definește înainte de orice altceva, fără a diminua importanța interacțiunii cu lumea.

„Conștiința” și studiul ei prin teoretizarea ei și romanele scrise îl fac pe autor să accentueze necesitatea de a o face eternă prin operele literare. David Lodge scrie în ultimul lui roman publicat, *Deaf Sentence/ Mort de surd*, că după ce cineva moare, identitatea ei/lui nu e pierdută, e ținută vie în „conștiința” celor ce rămân în urmă. Conceptul vorbește despre necesitatea de a fi împreună în comunitate și despre abilitatea noastră de a comunica cu tot ce ne înconjoară, este cu adevărat experiența „Alterității”.

Capitolul I **În căutarea Paradisului**

Scopul primului capitol, *În căutarea Paradisului*, este de a face o scurtă incursiune în problematica „sinelui” și a „conștiinței” pentru a arăta cum au apărut și s-au dezvoltat ca și concepte, și pentru a trasa necesitatea recuperării unui „centru” pierdut, în acest caz recuperarea stării de „paradis” ce se opune condiției date de pierderea „centrului” care atrage starea de „iad”. Problema este delimitată în primul rând din punctul de vedere al filosofilor, cu prezentarea a trei autori români și continuând cu David Lodge pentru a arăta importanța literaturii în studierea „conștiinței”. Aceasta vine ca un tip de cunoaștere adițională, complementară demersului științific și filosofic, democratică prin abilitatea de a atinge un mai mare număr de indivizi.

Capitolul începe cu Platon și Aristotel și primele trasări ale problemei. Ei reprezintă începutul cercetărilor cu dualitatea corp-spirit, și totuși lasă loc pentru o entitate pe care nu o numesc dar care ar explica interacțiunea dintre individ și lume. Aquinas, Descartes, Spinoza refuză să accepte lipsa de păcat a lumii experienței. Corpul e privit ca entitate inferioară, condiție depășită doar prin Locke și delimitarea lui: corp-suflet-sine și identificarea ca și concept a „conștiinței”. Aceasta aduce cu Hegel și Nietzsche respingerea sufletului și acceptarea doar a „sinelui” și „corpului”. Imersiunea în lumea percepțiilor și a experienței naște teoria percepției la Husserl, Wittgenstein, Merleau-Ponty, Ricouer și Sartre. Deleuze și Lévinas aduc progresul de la lumea „aparenței” la necesitatea de a recunoaște legătura cu divinul. Capitolul conține de asemenea o scurtă incursiune în ideea de căutare a „paradisului”, mai degrabă de căutare a „centrului” ființei care ajunge să fie identificat cu divinitatea. Acesta arată de asemenea necesitatea de a defini ființa umană ca fiind făcută din trei părți: corp-suflet-sine. David Lodge este prezentat ca autorul care teoretizează autodefinirea individului și investigarea „conștiinței”

și a „sinelui” individual ca fiind mai bine realizate prin literatură. El apare ca un continuator al mai vechilor teorii despre „conștiință” și al întregului demers în acest domeniu, și mai ales ca urmaș al lui Merleau-Ponty și Ricoeur care menționaseră importanța literaturii în studiul „conștiinței”.

Individul a trebuit să treacă prin experiența căderii pentru a deveni mai complex și a percepe mai bine lumea în complexitatea ei. El a trebuit să o experimenteze și ca parte din trecutul umanității, apoi să devină capabil să discearnă prin evoluția gândirii și cercetării diverșilor autori între „suflet”, „corp” și „sinele” care ridică problema „conștiinței” ca fiind mai bine tratată în literatură, inclusiv pentru David Lodge, cel care a scris și cartea care leagă necesitatea de a produce literatură ca o formă de a realiza experiența altor conștiințe, și astfel, prin ea să cunoaștem cum lucrează inclusiv propria noastră „conștiință”. După Delumeau, lumea contemporană continuă să aibă nevoie de utopii ca cea a „paradisului”. Eu aș spune că umanitatea are nevoie de „centre” spre care să-și îndrepte sufletul tânjitor, care deși a câștigat un „sine” care aproape că l-a ucis în teorie, încă are nevoie de cooperarea acestuia în călătorirea lumii în căutarea împlinirii ființei ce reia în acest fel străvechea căutare a „paradisului”.

Capitolul II

Crizele sinelui

Al doilea capitol, Crizele sinelui, adresează problema „sinelui”. Deși existent și dovedit ca și concept, „sinele” suferă investigații diferite din partea filosofilor. Prezentăm aici opiniile lui Lavelle, Cioran, Nietzsche precum și Cioran și mulți alții.

De când omul l-a numit „sine” și l-a identificat cu participarea în lume, subiectivitatea lui a atras mulți cercetători. Fiind un termen nou, îi face deodată să pună sub semnul întrebării teoriile vizavi de divinitate și de facerea lumii prin intervenție divină. Aceasta duce la asumarea lumii la un nivel care devine periculos așa cum fusese prevăzut de Hegel.

Problema ce apare e cea a incapacității de a clasifica ființa umană ca mai mult decât corp și „sine”. Bossuet, Lavelle, Kierkegaard și Bro Bernard reiterează necesitatea de a reface legătura cu divinitatea. Pe de altă parte, prea multă reprimare la nivelul discursului aduce consecințele prevăzute de Hegel. Cărțile lui îi fac pe adepții lui să declare moartea lui Dumnezeu și să pună

capăt relației dintre om și divin. Astfel, ei prelungesc criza „sinelui” care nu se mai poate defini lipsindu-i raportarea la o autoritate supremă.

Pericolul respingerii identității umane aduce respingerea lumii de către Michel Serres sau scufundarea în lume cu Virilio. Acesta portretizează pericolul existenței electronice, al tehnologiei care distruge lumea și într-un final oamenii care duc lipsa raportării și nu se mai pot defini după ce și-au distrus mediul și divinitatea care i-a creat.

Problemele individului rezultă din neputința de a accepta toate fațetele ființei umane. Partea spirituală e proslăvită și apoi dată la o parte de unii autori, unii fiind conștienți de consecințe, alții nu și din nefericire ajung să influențeze „istoria”, adică destinele unei multitudini de indivizi. Capitolul arată atracțiile ambelor părți, dând ultimul cuvânt lui Virilio și portretizării lui a laturii materiale ce devine distrugătoare pentru „sinele” ființei dând naștere unei false comunicări și interacțiuni cu lumea. Imaginea ce atrage e electronică și nu are nici un mesaj ascuns; este complet opusul sensului inițial de ”imagine. De asemenea, aceasta pune în evidență o situație care a devenit din ce în ce mai prezentă odată cu dezvoltarea electronicului sub forma televiziunii, a cinematografului sau a internetului. Totuși acestea îl lasă pe individ fără întrebări și fără scopuri de atins după cum va fi arătat și-n capitolul următor. Ele sunt o atracție falsă înspre „istoria” corozivă.

Chapter III

Iadul labirintic

Al treilea capitol prezintă cauzele și efectele pierderii “centrului” de către individ ce duc la apariția crizei „imaginii”. Reluând opiniile lui Locke și conceptele de „sine” și „conștiință” dezvoltate de el, capitolul continuă cu Hegel, Nietzsche, Cioran, Sartre, toți legați de aceeași convingere că Dumnezeu este mort ca și concept, convingere care lasă un vid ce necesită a fi umplut și cauzează reacții diferite vizavi de ruperea legăturii cu transcendentalul, după cum se arată prin „anxietatea” kierkegaardiană, alegerea lumii „aparențelor” (Sartre) și dezvoltarea conceptului de „simulacru”, cu începerea crizei „imaginii” a cărei bază fusese stabilită cu Husserl și continuată cu Wittgenstein pentru a numi doar unul dintre adepții săi. Criza e cel mai bine reprezentată de Baudrillard cu a lui teorie a „hiper realului” derivată din precursorii lui ce

încercaseră și ei să evidențieze problemele ce derivă din omorârea lui Dumnezeu și din jocul cu „imaginea” coruptă în calitatea ei inițială.

Capitolul completează criza „sinelui” din cel de-al doilea capitol cu cea a „imaginii” văzută ca și component sacru ce se pierde prin negarea autorității divine. Moartea lui Dumnezeu face ca relația cu lumea să devină o necesitate. Pericolul rezidă în faptul că noua autoritate necesită un nou mediu și aceasta dă nașterii creșterii importanței realității virtuale. Degradarea începuse prin Nietzsche și este redată în încercările de a recupera „centrul” pierdut prin scrierile lui Deleuze și Bataille. Înfrângerea este surprinsă prin cărțile lui Baudrillard care analizează realitatea degradată și ilustrată prin criza „imaginii”. Alegerea laturii materiale a lumii cauzează scindarea comunității ce dă naștere la alienare. Emergența conceptului de „sine” a adus moartea autorității lui Dumnezeu. „Labirintul”, așa cum e ilustrat de Castoriadis, reprezintă neîmplinirile ființei umane întoarsă împotriva ei înșiși. Nemaiputându-se baza pe „Celălalt”, individul se confruntă cu frica adusă asupra-i de către el însuși. Lumea se degradează prin renunțarea la ea. A fost creată de Dumnezeu și înlocuită, la fel ca El, de irealul lucrurilor. Noul tip de om, care alege „neantul”, trăiește între limitele create de el însuși și apelează la o imagine care nu mai trimite la nimic altceva. „Simulacrele” domnesc asupra unei existențe dedicate doar momentului și care resping sursa inițială pe care s-au bazat. Aceasta corodează realitatea și reprezintă soluția temporară ce atrage ființa umană prin crearea iluziei realității și a suspendării autorității.

„Centrul”/Dumnezeu poate fi apropiat sau negat și astfel oamenii se condamnă trăirii unei realități a „simulacrelor” vidate de sens. Această cădere e cauzată chiar de ființa umană aflată într-o permanentă criză a credinței ce aduce criza „imaginii” și a „sinelui”. Totuși, la fel ca la Augustin, așa cum arătăm în capitolul următor, pentru David Lodge, căderea este ceva necesar a fi trăit, o descindere în „Iadul” personal cauzat de pierderea „centrului” doar pentru a-l recupera și a se redefini ca un individ renăscut.

Chapter IV

Între Paradis și Iad

Ultimul capitol, *Între Paradis și Iad*, se concentrează asupra unui număr de romane scrise de David Lodge și îl prezintă pe autor ca pe scriitorul ce continuă tradiția lui Merleau-Ponty și a celorlalți prin legarea studiilor asupra „conștiinței” de literatură. Pentru el, ea reprezintă cea mai

expresivă modalitate de a o comunica. Astfel, romanele lui sunt o ilustrare a acestei convingeri și un studiu aprofundat asupra „sinelui” prins între „paradis” și „iad”. „Paradisul” este văzut în ultimă instanță ca fiind alături de Dumnezeu, păstrând credința în ciuda mediului agresiv. „Iadul” e imposibilitatea realizării „paradisului” și imersiunea în timpul coroziv al „istoriei” fără alternativă sau scăpare.

Individul e prezentat în căutarea „centrului” și chiar dacă această cercetare nu se concretizează, simpla tânjire după ea salvează ființa. Ea reprezintă perfecțiunea, recuperarea credinței și pacea „conștiinței”. Căutarea ei poate cauza crize ale „sinelui” ce se confruntă cu prea multe posibilități și e deturnat de „simulacrele” ce se prezintă ca false centre, false paradisi: bunăstare materială, atingerea temporară a unor scopuri mărunte în detrimentul altora. Ființa ia calea care-o face să intre în experiența „labirintului” ca explorare a „sinelui” cu toate limitările lui.

Nu toate personajele lui reușesc să atingă „centrul” care-i interesează și-și asumă explorarea lumii ca singură soluție. De obicei, autorul duce un neofit într-o călătorie care-i permite să experimenteze și căderea și apoi să aleagă dacă se ridică sau nu. Personajul poate fi pur de la început, ca Persse McGarrigle, sau corupt, ca Mark Underwod, și totuși să devină capabil de a-și înfrânge „limitele” pentru a aspira spre „centru” și aceasta, pentru autor, este recuperarea credinței. Individul trebuie să se smerească, să ispășească păcatele din trecut, fie ale întregii lumi, păcatul original, sau personale ce cauzează „căderea” celor din jurul lui. Călătoria spre „centru” îi face mai puternici și reprezintă oportunitatea de a studia meandrele „conștiinței” și ale „sinelui”.

Interacțiunea dintre individ și lume este investigată în reproducerea „qualia” și arată

efectele experienței ce rezultă în „cunoaștere” sau pierderea inocenței pentru cel ce se grăbește să și-o asume. „Percepția” construiește latura subiectivă a participării în lume așa cum corpul necesită un mediu al lui pe care și-l construiește. „Memoria” unui „centru” îndepărtat există

pentru a chinui ființa cu reamintirea existenței unor „paradisuri artificiale” trecute sau de

momente trecute de împlinire pe care sunt incapabili de a le recupera sau de fapte trecute ce nu ar fi trebuit să fi avut loc și care-i împiedică să atingă perfecțiunea. Phillip Swallow este

reprezentativ ca ființa umană incapabilă de împlinire, tânjind după perfecțiune, dar doar sub

forma „simulacrelor”, putând accede la paradisul artificial de trei ori și tot de atâtea ori refuzând chiar și „simulacrul”, nu pentru că ar fi conștient de falsitatea lui, ci pentru că nu e capabil să-și asume schimbarea ce s-ar petrece în identitatea lui.

„Frica” și „anxietatea” definesc persoanele în relația lor unii cu alții și în special cu divinitatea. Greșelile pe care le fac, păcatele de trădare a încrederii „celorlați” și în special a „Celuilalt” le împiedică atingerea perfecțiunii și îi torturează cu incapacitatea evadării din lumea materială care pare perfectă. Știința și industria sunt portretizate ca niște lumi aparent „demonice” unde nu mai e loc de „conștiință” și sub nici o formă pentru credința în Dumnezeu. Reprezentanților acestora li se oferă posibilitatea să se schimbe și să scape de sub blestemul „repetiției” și să aleagă „diferența”, dar nu mai sunt capabili de acest lucru decât pentru scurt timp, deși ajung să admită existența „centrului” pentru scurt timp.

Nu neaparat cei care par sortiți găsirii revelației, preoții, împlinesc căutarea „centrului”. Spre amuzamentul cititorului, aceștia sunt niște ființe ce sunt descoperite în incapacitatea lor de a păstra „centrul” pe care se presupune că-l dețin deja. Preoții lui David Lodge sunt mai preocupați de lume, ei plictisindu-se de divinitate. Aceasta nu scade atributele „paradisului”, pur și simplu arată că acesta e rezultatul aspirației continue înspre el și că devenind mândria vizavi de poziția deja asumată nu aduce permanentizarea acelei condiții. Mai mult, scriitorul trasează o linie clară între credința simțită sau redescoperită și cea instituționalizată care acționează prin mijloace constrângătoare asupra individului și îl percepe ca rezultat al păcatului ce nu poate fi îndepărtat

(opus învățăturilor Bibliei), care trebuie ținut în „teamă” și zdrobit prin controlul obsesiv al intimității, ce nu permite un răspuns personal vizavi de divinitate și așteaptă răspunsuri controlate, ca de la mașini, fără a se îngriji de „sinele” ființei.

Individul salvat al cărților lui David Lodge este unul care se alege pe el în loc de orice altceva și singurul raport care-l definește și-l interesează este cel stabilit cu Dumnezeu prin credința regăsită. „Alteritatea” reprezintă principala preocupare, „neantul”, deși atrage, e

disprețuit și astfel e învinsă „anxietatea” lumii. El reușește acest lucru devenind inconsecvent în

alegerea dintre posibilități. Astfel, el nu alege „tărâmul mitic” al evadării visate, sau „repetiția” aparent sigură a actelor divine trecute, nici cea „istorică” a realității care corodează și distruge „sinele” în prea multe posibilități care transformă viața într-o existență electronică robotizată fără un final măreț. Ființa postmodernă a romanelor lui David Lodge este una care pendulează între posibilități, nealegând definitiv nici una dintre ele pentru că singura chemare căreia îi răspunde e localizarea „centrului” ființei care este credința/Dumnezeu.

Concluzii

Deși „conștiința” poate apărea ca ceva ce se subtrage cuantificării, ea continuă să fie un scop, tânjirea după abilitatea de a o apropia. Se poate adopta calea științelor cognitive precum Ralph Messenger sau cea a literaturii ca Hellen Reed. Ea continuă să fie un stâlp ce dictează existența individului într-o asemenea măsură încât îi definește relația cu lumea și cu ceilalți indivizi, dar și cu divinitatea.

Așa cum am arătat și-n capitolele precedente, „conștiința” a fost mereu un subiect preferat al filosofilor, deși nu a avut un nume de la început, ea aștepta să fie descoperită de către cercetător. Primind un nume prin Locke, a fost folosită ca o armă împotriva divinității, ca o

modalitate de a o distruge și a-i nega existența. Aceasta a adus problema acceptării existenței doar a corpului și a „sinelui”. Delimitarea care corespunde și demersurilor literare ale lui Lodge este aceea care portretizează individul ca fiind făcut din: corp-sine-divinitate/suflet. Personajele lui se află pe drumul descoperirii „sinelui” și-l descoperă ca fiind cel mai bine definit prin acceptarea puternicei relații necesare cu divinitatea.

Incapacitatea de a înțelege importanța acesteia conduce la problema autodefinirii. Aceasta îi face pe individizii lui Lodge să cadă în criza lipsei de limite definatorii, criza „sinelui” generând criza „imaginii”. Negând realitatea ființei lor create de Dumnezeu „după chipul și asemănarea Lui” ei încep să aibă probleme de reprezentare, mai mult de auto-reprezentare. Refuzul oricărei autorități și bazarea exclusiv pe individ a fost indentificat ca o alegere greșită chiar și de Hegel , iar David Lodge continuă să illustreze degradarea la care e supus individul ce alege să uite legătura dintre suflet, „conștiință” și divinitate.

Înconjurat de o realitate ce se deterioreaza rapid datorită descoperirilor electronice care se întorc împotriva fostelor reprezentări și aspirații, având totul aparent explicat, „sinele” tânjitor pornește în căutarea limitelor pierdute pe calea gândirii, explorării, meditației și oglindindu-se în și prin literatură. Personajele devin reprezentative pentru umanitatea ce se află pe punctul de a se pierde pe sine dar căreia i se mai acordă o ultimă posibilitate de salvare prin cuvintele textului.

Poate datorită rădăcinilor lui, convingerilor religioase sau altor „limite” asumate, David Lodge ne apare ca autorul care spune că individul nu poate exista în afara „limitelor” și că procesul este unul gradual care necesită o participare atentă, facerea „conștiinței” aducând renașterea „conștiinței” colective deoarece toți sunt responsabili de înălțarea și căderea chiar și doar a unui individ. „Conștiința” și punerea ei în valoare prin scrierile lui David Lodge , vorbește de pericolul expunerii la creații artificiale, în același timp, una dintre soluții este citirea și producerea de literatură care aduce la suprafață calitatea „centrului”, aceea de a fi implicat de o manieră generoasă în viață, acceptând și asumând calea spre autodefinire în pofida obstacolelor și „centrelor false” pe care le întâlnim.

Bibliografie:

Se face referire la următoarele ediții:

Surse primare:

Lodge, David (2008) *Deaf Sentence*, Harvill Secker, London

Lodge, David (2002) *Thinks*, Penguin Books, London

Lodge, David (1996) *Therapy*, Penguin Books, London

Lodge, David (1993) *The Picturegoers*, Penguin Books, London

Lodge, David (1993) *Small World*, Penguin Books, London

Lodge, David (1991) *Paradise News*, Secker & Warburg, London

Lodge, David (1989) *Nice Work*, Penguin Books, London
Lodge, David (1986) *Out of the Shelter*, Penguin Books, London
Lodge, David (1984) *Ginger, You're Barmy*, Penguin Books, London
Lodge, David (1983) *The British Museum is Falling Down*, Penguin Books, London
Lodge, David (1981) *How Far Can You Go?*, Penguin Books, London
Lodge, David (1978) *Changing Places*, Penguin Books, London

Surse secundare:

Aquinas, Thomas (1952) *The Summa Theologica vol. I*, Encyclopedia Britannica, London,
translated by Robert Hutchins
Albouy, Pierre (1969) *Mythes*, Librairie Armand Colin, Paris
Aristote (1933) *Métaphysique*, Librairie Philosophique J. Vrin, Paris, translated by Eugen Rolfes
Aristotel (1996) *De Anima*, Editura Științifică, București, translated by N.I. Ștefănescu
Badiou, Alain (1988) *L'être et l'événement*, Éditions du Seuil, Paris
Barthes, Roland (1981) *Essais critiques*, Éditions du Seuil, Paris
Bataille, George (1998) *L'expérience intérieure*, Gallimard, Paris
Baudrillard, Jean (1997) *Illusion, Désillusion Esthétiques*, Sens&Tonka
Baudrillard, Jean (1990) *La transparence du mal*, Éditions Galilée, Paris
Baudrillard, Jean (1987) *L'autre par lui-même*, Éditions Galilée, Paris
Baudrillard, Jean (1981) *Simulacres et simulation*, Éditions Galilée, Paris
Baudrillard, Jean (1948) *L'Instant*, Éditions Tisseau, Bazoges-En-Pareds (Vendée)
Baumgarten, Emmanuèle (1981) *L'arbre et le pain*, S.E.D.E.S., Paris
Bergonzi, Bernard (1995) *David Lodge*, Northcote House, Plymouth
Blanchot, Maurice (1980) *L'écriture du désastre*, Gallimard, Paris
Blondel, Maurice (1935) *L'être et les êtres*, Librairie Felix Alcan, Paris
Bossuet, Jaques-Bénigne (1990) *De la connaissance de Dieu et de soi-même*, Fayard, Paris
Bouveresse, Jaques (1989) *Le mythe de l'intériorité*, Les Éditions de Minuit, Paris
Bro, Bernard (1985) *La stupeur d'être*, Les Éditions du Cerf, Paris
Camus, Albert (1985) *Le mythe de Sisyphe*, Gallimard, 1985
Castoriadis, Cornelius (1978) *Les carrefours du labyrinthe*, Éditions du Seuil, Paris
Cioran, Emil (2006) *Demiurgul cel rău*, Humanitas, București, translated by Emanoil Marcu

- Cioran, Emil (1998) *Căderea în timp*, Humanitas, București, translated by Irina Mavrodin
- Cioran, Emil (1995) *Despre neajunsul de a te fi născut*, Humanitas, București, translated by Florin Sicoe
- Cioran, Emil (1995) *Sfârtecare*, Humanitas, București, translated by Vlad Russo
- Cioran, Emil (1992) *Ispita de a exista*, Humanitas, București, translated by Emanoil Marcu
- Cioran, Emil (1992) *Silogisme amărăciunii*, Humanitas, București, translated by Nicolae Barna
- Cioran, Emil (1992) *Istorie și utopie*, Humanitas, București, translated by Emanoil Marcu
- D'Aquino, Toma (2006) *Întrebări disputate despre suflet*, Humanitas, București, translated by Gabriel Chindea
- D'Aquino, Toma (1995) *Despre ființă și esență*, Paideea, București, translated by Dan Negrescu
- Daniélou, Jean (1963) *Dieu et nous*, Éditions Bernard Grasset, Paris
- Deleuze, Gilles (1989) *Différence et répétition*, PUF, Paris
- Deleuze, Gilles (1988) *Le pli*, Les Éditions de Minuit, Paris
- Delumeau, Jean (2000) *Que reste-t-il du paradis ?*, Librairie Arthème Fayard, Paris
- Delumeau, Jean (1997) *Grădina desfătărilor*, Editura Humanitas, București, translated by Horațiu Pepine
- Descartes, René (2003) *Lumea*, Editura Iri, București, translated by Ioan Deac
- Descartes, René (1967) *Le discours de la méthode*, Les Editions Bordas, Paris
- Descartes, René (1946) *Les Méditations Métaphysiques*, Librairie Hatier, Paris
- Descombes, Vincent (1995) *La denrée mentale*, Les Éditions de Minuit, Paris
- Eliade, Mircea (2002) *Le mythe de l'éternel retour*, Éditions Gallimard, Paris
- Eliade, Mircea (2001) *Întâlnirea cu sacrul*, Editura Echinoc, Cluj, editor Cristian Bădiliță and Paul Barbăneagră
- Eliade, Mircea (1994) *Nostalgia originilor*, Editura Humanitas, București, translated by Cezar Baltag
- Foucault, Michel (2004) *Hermeneutica subiectului*, Polirom, București, translated by Bogdan Ghiu
- Foucault, Michel (1975) *Surveiller et punir*, Gallimard, Paris
- Foucault, Michel (1967) *Les mots et les choses*, Éditions Gallimard, Paris

- Gaillard, Pol (1971) *Le mal*, Bordas, Paris
- Girard, René (1987) *La violence et le sacré*, Bernard Grasset, Paris
- Hegel, G.W.F. (1977) *Phenomenology of Spirit*, Oxford University Press, Oxford, translated by Arnold Vincent Miller
- Heidegger, Martin (2001) *Fiire și timp*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, translated by Dorin Gabriel Tilinca
- Hume, David (1912) *Essai sur l'entendement humain*, Librairie Félix Alcan, Paris
- Husserl, Edmund (1998) *Introduction à la logique et la théorie de la connaissance*, Librairie Philosophique J. Vrin, Paris, translated by Laurent Jounier
- Husserl, Edmund (1993) *Recherches Logiques III, Éléments d'une élucidation phénoménologique de la connaissance*, Presses Universitaires de France, Paris, translated by Hubert Elie, Arion Elke, Rene Seherer
- Husserl, Edmund (1959) *Recherches Logiques I*, Presses Universitaires de France, Paris, translated by Elie Hubert
- Husserl Edmund (1947) *Méditations Cartésiennes*, Librairie Philosophique J. Vrin, Paris, translated by Gabrielle Peifer and Émmanuel Lévinas
- Huyghe, René (1971) *Puterea imaginii*, Meridiane, București, translated by Mihai Elin
- Jankélévitch, Vladimir (2000) *Tratat despre moarte*, Editura Amarcord, Timișoara, translated by Ilie Gyuresik and Margareta Gyuresik
- Jankélévitch, Vladimir (1998) *Ireversibilul și nostalgia*, Editura Univers, București, translated by Vasile Tonoiu
- Jankélévitch, Vladimir (1997) *Paradoxul moralei*, Editura Echinox, Cluj, translated by Janina Ianoși
- Jourde, Pierre. Tortonese, Paolo (1996) *Visages du Doubles*, Nathan, Paris
- Kibedi Varga, Aron (1989) *Discours, récit, image*, Bruxelles
- Kierkegaard, Søren (2000) *Banchetul*, Mașina de Scris, București, translated by Kjeld Jensen and Elena Dan
- Kierkegaard, Søren (1994) *Fear and Trembling*, Everyman's Library, London, translated by Walter Lowrie
- Kierkegaard, Søren (1990) *Boala de moarte*, Humanitas, București, translated by Mădălina Diaconu

- Kierkegaard, Søren (1985) *Le concept de l'angoisse*, Gallimard , Paris, translated by Knud Ferlov and Jean-J. Gateau
- Kierkegaard, Søren (1948) *L'instant*, Éditions Tisseau, Bazoges-En-Pareds (Vendée)
- Kratochwill, Liza (2002) *Despre imagine și cuvânt*, Augusta, Timișoara
- Lavelle, Louis (1933) *La conscience de soi*, Éditions Bernard Grasset, Paris
- Lavelle, Louis (1932) *De l'être*, Librairie Félix Alcan, Paris
- Le Goff, Jacques (1995) *Nașterea Purgatoriului*, Editura Meridiane, București, translated by Maria Carpov
- Leibniz, Gottfried Wilhelm (1990) *Nouveaux essais sur l'entendement humain*, Flammarion, Paris, translated by Jacques Brunschwig
- Leibniz, Gottfried Wilhelm (1887) *La Monalogie*, Ancien Librairie Germer Baillière, Paris, editor Émile Boutroux
- Lévinas, Emmanuel (1999) *Totalitate și infinit*, Polirom, Iași, translated by Marius Lazurca
- Lévinas, Emmanuel (1998) *On Thinking of the Other*, Columbia University Press, New York, translated by Barbara Harshav and Michael B. Smith
- Lévinas, Emmanuel (1992) *De Dieu qui vient à l'idée*, Librairie Philosophique J. Vrin, Paris
- Lévinas, Emmanuel (1991) *La mort et le temps*, Éditions de L'Herne, Paris, translated by Jaques Rolland
- Lévinas, Emmanuel (1991) *Le temps et l'autre*, Quadrige/PUF, Paris
- Lévinas, Emmanuel (1990) *De l'existence à l'existant*, Librairie Philosophique J. Vrin, Paris
- Lévinas, Emmanuel (1982) *De l'évasion*, Fata Morgana, Paris
- Lévinas, Emmanuel (1972) *Humanisme de l'autre homme*, Fata Morgana, Paris
- Liiceanu, Gabriel (2004) *Despre limită*, Editura Humanitas, București
- Locke, John (1913) *Essay Concerning Human Understanding*, Bibliotheca Philosophorum Felix Meiner, Leipzig
- Lodge, David (2003) *Consciousness and the Novel*, Penguin Books, London
- Lusseyran, Jacques (1993) *Împotriva profanării Eului*, Editura Triade, Cluj, translated by Lucia Bote
- Marcel, Gabriel (1998) *Omul problematic*, Biblioteca Apostrof, Cluj, translated by Ștefan Melancu and François Breda
- Marcel, Gabriel (1997) *A fi și a avea*, Biblioteca Apostrof, Cluj, translated by Ciprian Mihali

- Marcel, Gabriel (1995) *Jurnal metafizic*, Editura Amarcord Timișoara, translated by Dorin Ștefănescu
- Merleau-Ponty (1999) *Phénoménologie de la perception*, Gallimard, Paris
- (ed.)Mircea, Corneliu. Țenchea, Maria (1995) *Dialoguri despre ființă*, Amarcord, Timișoara, translated by Corneliu Mircea
- Munier, Roger (1989) *Contre l'image*, Gallimard, Paris
- Nancy, Jean-Luc (1988) *L'expérience de la liberté*, Éditions Galilée, Paris
- Nietzsche, Friedrich (2002) *Ainsi parlait Zarathoustra*, Maxi-Livres, Paris, translated by Henri Albert
- Nietzsche, Friedrich (1991) *Anticristul*, Editura Eta, Cluj, translated by Vasile Muscă
- Nietzsche, Friedrich (1981) *Humain, trop humain*, Mercure de France, Paris, translated by A. M. Desrousseaux
- Nietzsche, Friedrich (1975) *La généalogie de la morale*, Gallimard, Paris, translated by Henri Albert
- Nietzsche, Friedrich (1973) *Le crépuscule des idoles*, Denoël/Gonthier, Paris, translated by Henri Albert
- Nietzsche, Friedrich (1901) *L'origine de la tragédie*, Société du Mercure de France, Paris, translated by Jacques Morland and Jean Marnold
- Onfray, Michel (1993) *La sculpture de soi*, Éditions Grasset et Fasquelle, Paris
- Platon (1843) *Dialogues Métaphysiques*, Chez Lefèvre Librairie, Paris, editor M. Schwalbé
- Poulet, George (1977) *Entre moi et moi*, Librairie José Corti, Paris
- Pseudo-Denys L'Areopagite (1943) *Oeuvres complètes*, Aubier, Éditions Montaigne, Paris, translated by Maurice de Gandillac
- Ricoeur, Paul (1990) *Soi-même comme un autre*, Éditions du Seuil, Paris
- Ricoeur, Paul (1986) *À l'école de la phénoménologie*, Librairie Philosophique J. Vrin, Paris
- Saint Augustine (1945) *The City of God*, J.M. Dent and Sons Ltd., London, translated by John Healey
- Sartre, Jean-Paul (2004) *Ființa și neantul*, Editura Paralela 45, București, translated by Adriana Neacșu
- Sartre, Jean-Paul (2000) *L'imagination*, PUF, Paris
- Sartre, Jean-Paul (1940) *L'imaginaire*, Gallimard, Paris

- Sfântul Augustin (2004) *De libero arbitrio*, Editura Humanitas, București, translated by Gh. I. Șerban
- Serres, Michel (2003) *Modelul lui Hermes*, Editura Universității de Vest, Timișoara, coordinated by Ilinca Ilian and Ciprian Vălcan
- Serres, Michel (1986) *Détachement*, Flammarion, Paris
- Serres, Michel (1984) *Hermes I. La Communication*, Éditions de Minuit, Paris
- Souche-Dagues, Denise (1986) *Le cercle hégélien*, PUF, Paris
- Spinoza, Baruch de (1965) *Oeuvres* vol. III *Ethique*, Garnier-Flammarion, Paris, translated by Charles Apuhn
- Spinoza, Baruch de (1964) *Court traité de Dieu, de l'homme et de la santé de son ame* and *Pensées Métaphysiques* from *Oeuvres* vol I, Garnier Flammarion, Paris, translated by Charles Apuhn
- Starobinski, Jean (1999) *L'œil vivant*, Gallimard, Paris
- Todorov, Tzvetan (2002) *Grădina nedesăvârșită*, Editura Trei, București, translated by Delia Vasiliu
- (ed.) Thibault-Laulan, Anne Marie (1972) *Image et communication*, Éditions Universitaires, Paris
- Unamuno, Miguel de (1937) *Le sentiment tragique de la vie*, Gallimard, Paris, translated by Marcel Faure-Beaulieu
- Vălcan, Ciprian (1998) *Récherches autour d'une philosophie de l'image*, Editura Augusta, Timișoara
- Virilio, Paul (2001) *Spațiul critic*, Idea Design&Print Editură, Cluj-Napoca, translated by Sebastian Big
- Wittgenstein, Ludwig (1965) *Le cahier bleu et le cahier brun*, Gallimard, Paris, translated by Guy Durand
- Wooding, Jonathan (2000) *The Otherworld Voyage in Early Irish Literature*, Four Courts Press, Dublin